

Dazlaklık Bilmecesi Çözülüyor

Dazlaklığı anlamada bir kilometre taşı: Bilim adamları insanlarda saç kökünü (folikül) etkinleştiren bir gen buldular. Bu buluş, dazlaklığın biyokimyasal nedenlerini anlamaya ve daha etkili bir tedaviye yardımcı olacak. Saç büyümesiyle ilgili sınırlı bilginiz hayvanların incelenmesinden gelmektedir. Koyunlar, yünlerindeki keratin proteininin sentezi için 100'den fazla gene sahiptir. Fare ve sıçanlarda "kılızsız" (hairless) adını alan gen gibi genler tüy oluşmasını kontrol etmektedir. Fakat bu genlerin nasıl çalıştığı ve kıl kökünü neyin etkilediği tam bilinmemektedir. İnsanlarda erkek tipi (alın köşelerinden başlayıp tepeye ilerleyen) saç dökülmesi kanda erkeklik hormonu testosteron artışına bağlıdır. Saç dökülmesini azaltan bütün ilaçlar, bu hormonun kıl kökü üzerindeki etkisini azaltmaya yöneliktir. Çok daha seyrek kalıtsal bir hastalık vardır:

Alopecia universalis (bütün kılların dökülmesi). Her iki cinsde de eşit olarak görülen bu hastalıkta, doğuştan saçlar (bebek saçları dışında), kaşlar, kirpikler ve hatta etek (pubis) kılları yoktur. New York'daki Columbia Üniversitesi'nden Angela Chistiano aynı aileden böyle 11 hastayı in-

celedi. Chistiano, farelerdeki "kılızsız" geninin insanlardaki karşılığını buldu. Bu doğuştan kılızsız insanların hepsinde kılızsız geninde tek bir mutasyon vardı. Kılızsız geninin kıl yapıcı diğer genlere egemen bir süper gen olduğu düşünülmektedir. Normal deride, alt deri tomurları (dermal papillae) denen erguvan renkli hücre yığınları, üstderiye (epiderm) doğru uzayarak kıl kökünü kıl yapması için uyarır. Kılızsız farelerde ve doğuştan kılızsız insanlarda, altderi tomurları asla üstderiye doğru uzamaz. Söz konusu gen, kadınlarda da bulunduğu için erkek tipi saç dökülmesinde rolü olması düşünülemez. İnsanlarda kılızsız geninin bulunmasını, Pensilvanya Üniversitesi Saç ve Saçlıeri Kliniği direktörü George Cotsarelis, "saç büyümesini anlamaya yarayacak üstün bir çalışma" olarak nitelendirmektedir.

New Scientist, 7 Şubat 1998

"Uyan, İneceksin!"

Birçok insan trende uyuyakalıp ineceği istasyonu geçer. İngiltere'de Colchester'de Clive Wallington, bu gibileri uyandıracak bir alarm icat etti. Cihazın bilgisayarı her istasyon için farklı bir şifre içerir. Her istasyondan birkaç kilometre önce, rayların yanındaki bir verici, o istasyonun şifresini gönderir; bilgisayar bu şifreyi alır ve "uykucu" hangi istasyona yaklaşırken çalarak sahibini uyandırır.

New Scientist, 7 Şubat 1998

Ford Çevre Ödülü "Akdeniz Foku"nun

Avrupa'nın en saygın çevre koruma programlarından biri olan Henry Ford Çevre Koruma Ödülleri'nin Türkiye etabında ödüller sahiplerine verildi.

Bu yıl 15'incisi düzenlenen Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödülleri kapsamında Türkiye'den ödül kazanan proje sahipleri, 31 Mart 1998 günü düzenlenen törenle ödüllerini aldılar. 200'ü aşkın projenin katıldığı organizasyonda, SAD Akdeniz Foku Araştırma Grubu üyeleri Yalçın Savaş, Harun Güçlüsoy ve Cem Kıraç tarafından yürütülen "Akdeniz Foku'nun Türkiye'de korunması Foça Pilot Projesi" birinci oldu ve 10 bin dolarlık para ödülünü kazandı. Bu başarılı proje 5 Mayıs 1998 tarihinde ilk kez ülkemizde gerçekleştirilecek olan Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödülleri Büyük Finali'nde ülkemizi temsil edecek. Yarışmanın Türkiye ayağında Prof. Dr. Derya Maktav'ın "Uluslararası Akdeniz Projesi" ikinciliğe ve 6000 dolarlık para ödülüne sahip olurken, üçüncülüğe layık proje bulunmadı. Bunlar dışında 4 projeye mansiyon ve 1000 dolarlık para ödülü verildi.

Çevre Koruma Ödüllerinin Türkiye etabını 1997'de Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri, 1996'da da Aya Sofya Kilisesi'nin restorasyon çalışmaları almıştı.

Bu yılki Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödüllerinin bir önemli özelliği de ilk kez büyük finalin Türkiye'de gerçekleştirilecek olması. Toplam 500 bin dolar ödüllü Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödülleri'ne ilk kez 3 yıl önce katılan Türkiye'nin kısa zamanda bu hakkı elde etmesinde ülkemizin çok büyük bir kültür ve çevre mirasına sahip olması rol oynamış.

Çevre Koruma Ödüllerinin Avrupa Büyük Finali 5 Mayıs 1998 Salı günü İstanbul'da Aya İrini'de gerçekleştirilecek.

